

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อ ยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

4. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน แตกต่างกัน

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

6. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. มีแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ชีระ รุญเจริญ (2550); เนตรพัฒนา ยาวีราช (2550); รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551); ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553); Robert House (1970); Bass (1985); Bass & Avolio (1994); Yukl (1998); Lock (2000); Johnes-Gison (2000); Hoy & Miskel (2001); Williams (2001); Rezach (2002); Marley (2003); Meness-Trejo (2004) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แยกเป็นรายด้าน 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ 3) การเสริมสร้างแรงจูงใจ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 5) ความมีบารมี 6) การคล้อยใจ 7) การมุ่งหาความสัมพันธ์ เป็นรายบุคคล 8) การกระตุ้นการใช้ปัญญา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 6 ด้าน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร, 2555, หน้า 7) และหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนด

ตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม 12 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, หน้า 17-18) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แยกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 1. นโยบายด้านการจัดการศึกษา ของกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 1.1) ด้านการเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3-4) 1.2) ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา 1.3) ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา 1.4) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.5) ด้านหลักสูตร 1.6) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2. กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน 2.1) ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 2.2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2.3) ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2.4) ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น 2.5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2.6) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.7) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา 2.8) พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด 3. กลุ่มตัวบ่งชี้ข้อตกลง 3.1) ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา 3.2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเอกลักษณ์ของสถานศึกษา 4. กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 4.1) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา 4.2) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานรักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

2. การจัดทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในการทำหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมได้กำหนดวันส่งคืน
2. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามวัน เดือน ปี ที่กำหนด ถ้าโรงเรียนใดส่งแบบสอบถามยังไม่ครบ ผู้วิจัยจะติดตามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามเป็นรายโรงเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

4. เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และทำการคัดเลือกไว้เฉพาะแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์

5. แบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

6. นำผลการวิเคราะห์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามสมมุติฐานการวิจัยโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยโดยรวมแต่ละด้าน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยแปลผลจากค่า F-test (One-Way ANOVA)

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5. ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้สถิติในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ Stepwise

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การตลใจ ($\bar{X} = 3.98$) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ ($\bar{X} = 3.93$) ความมีปารมี และการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 3.91$)

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ ($\bar{X} = 4.11$) นโยบายด้านการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.08$) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ($\bar{X} = 4.07$)

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.75 - 0.94 ส่วนปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละด้าน ทั้ง 8 ด้าน กับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.89 - 0.94 และปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 8 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งรายด้านและโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.32 – 0.79 ในขณะที่ประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 18 ด้าน และประสิทธิผลโดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.68 – 0.90

6. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 8 ปัจจัย และประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 ปัจจัย ที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี คือ 1) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ (X_2) 2) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_8)

ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จ (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.499 รองลงมาคือ การกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_8) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.365 ตัวแปรทั้ง 2 ด้านนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมได้ร้อยละ 66.80 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ .29336

7. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน และนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จ และการกระตุ้นการใช้ปัญญา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ว่า “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

ของผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความสามารถในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารโรงเรียนยังต้องใช้ภาวะผู้นำและวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความพร้อมและเต็มใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การยกย่อง ชมเชย และประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่มีผลงานดีเด่น และสนับสนุน ความก้าวหน้าในตำแหน่ง กระตุ้นและส่งเสริมให้มีการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติ ให้การยอมรับ เชื่อมมั่นในความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา มอบหมายงานที่ทำทนายและเป็นไปได้ รวมทั้งแนะนำการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนา บุรีจันทร์ (2551, หน้า 74) ได้ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับ คือ (1) คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร (2) การพัฒนาวิชาชีพครู (3) การบริหารจัดการโดยยึดคนเป็นสำคัญ (4) การมีโครงสร้างการบริหารที่เอื้อและส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู (5) มนุษยสัมพันธ์ (6) การให้อำนาจแก่ครู (7) ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (8) ความสามารถในการบริหารความขัดแย้งที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร (9) การจูงใจ และ (10) ความสามารถในการคิดและวางแผนกลยุทธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตา น้อยทรง (2552, หน้า 85) ได้ศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเมืองพัทยา 3 สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเชิงจัดการและเชิงปฏิรูปแบบระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก 2) องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก 3) ประสิทธิภาพของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) องค์การแห่งการเรียนรู้ การคิดอย่างเป็นระบบ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจัดการ แบบการจัดการแบบการให้รางวัลตามสถานการณ์ และ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 2 ที่ว่า “ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เงื่อนไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วย
 เรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพ ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกัน
 คุณภาพทั้งภายในและภายนอก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
 สถานศึกษา มีความตื่นตัวและมีการเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงานในด้าน
 การบริหารจัดการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ มี
 การประสานงานกับชุมชนและมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยรับฟังความคิดเห็นจาก
 ทุกฝ่าย มีการระดมสรรพกำลังในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการเสาะหาโอกาสทาง
 การศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายในการบริหารและการจัดการศึกษา
 อย่างชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ด้านหลักสูตร มีการจัดทำรายละเอียด สาระ
 หลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการการ
 เรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี
 ของสังคมและชาติ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่น ด้านการ
 พัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นของสถานศึกษา มีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปี
 รวมทั้งแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่สอดคล้องกับจุดเน้น หรือจุดเด่นที่สถานศึกษา
 กำหนด ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น อันที่จะส่งผลให้เด็กนักเรียนมี
 ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามตา
 ธานีวรรณ (2553, หน้า 100-101) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิโรงเรียน ใน
 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ อยู่ใน
 ระดับมาก ปัจจัยด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก 2)
 ระดับประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตา น้อยทรง
 (2552, หน้า 85) ได้ศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ
 ประสิทธิผลของโรงเรียนเมืองพัทยา 3 สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า
 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเชิงจัดการและเชิงปฏิรูปแบบระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ
 มาก 2) องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านระดับปฏิบัติการ อยู่ใน
 ระดับมาก 3) ประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 3 ที่ว่า “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างก็เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างกลยุทธ์และวัฒนธรรมของโรงเรียน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ที่ใหม่ มีความคิดที่ทันยุคทันสมัย ได้คิดค้นนวัตกรรมใหม่มาสู่การเปลี่ยนแปลง ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี เป็นผู้นำที่เน้นให้ผู้ตามรู้สึกถึงความเชื่อและคุณภาพพร้อมกันมากกว่าเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นถึงการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา รับทราบปัญหา อุปสรรค และร่วมกันแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมทั้งรับทราบผลสำเร็จของโรงเรียนร่วมกัน ให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติ ให้การยอมรับต่อทุกภาคส่วน ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพดี จันทน์หอมกุล (2548, หน้า 50) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนที่ได้รับรองมาตรฐานและยังมิได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา รับรู้การใช้ภาวะผู้นำของตนเอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูโรงเรียนเอกชน ที่ได้รับรองมาตรฐานและยังมิได้รับรองมาตรฐาน รับรู้การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 4 ที่ว่า “ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างก็มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีประสิทธิผลตามที่ต้องการ มีเป้าหมายในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพ

ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่น มีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีคุณภาพสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิต จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Person (1993, p.3071-A อ้างถึงใน ธนิต ทองอาจ, 2553, หน้า 61) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการรับรู้ประสิทธิผลของสถาบันของวิทยาลัยชุมชนในนอร์ธแคโรไลนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณะครูและเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลและพบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารไม่มีผลต่อการรับรู้ในประสิทธิผลของวิทยาลัย

5. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 5 ที่ว่า “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวก” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ทำให้ครูผู้สอนรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้รับความไว้วางใจจาก ผู้บริหารโรงเรียน สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ระดมความร่วมมือผูกพัน สร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและยังทำให้ครูผู้สอนได้รับความพึงพอใจจากการทำงานที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้ครูผู้สอนพัฒนาความผูกพันที่มีต่องานไปสู่ความผูกพันต่อโรงเรียน และจะสามารถทำงานได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสสุริยา กรรณสูตร (2552, หน้า 82) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐาวัลย์ สารสุข (2553, หน้า 72) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจการของโรงเรียนให้พัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทุกด้านทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนมีความรู้คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 8 ด้าน พบว่า มี 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จและการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.499 รองลงมาคือ การกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.365 ตัวแปรทั้ง 2 ด้านนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมได้ร้อยละ 66.80 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ .29336 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการทำงานใดๆ ก็ตามถ้าผู้บังคับบัญชา ซึ่งในที่นี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน มีการวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาในอนาคตในเชิงบวก มีการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานเป็นทีม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา ให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน และกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย มีการสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่ปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูง มีการนำเสนอมุมมองและวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา มีการมองปัญหารอบด้าน และร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของงานจะช่วยให้การบริหารงานเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา

บุรีจันทร์ (2551, หน้า 74) ได้ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นตัวทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษามี 4 ปัจจัย คือ (1) การให้อำนาจแก่ครู (2) ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (3) มนุษยสัมพันธ์ และ (4) การพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.679 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เป็นบวกทุกค่า มีค่าอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 46.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันธิดา บัวสาย (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผลการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 8 ด้าน และประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 ด้าน ที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี คือ 1) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ (X_2) 2) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_8)

แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1. การมุ่งเน้นผลสำเร็จ (X_2) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความคาดหวังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน ให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทดลองปฏิบัติงานโครงการใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ ผู้บริหาร

โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นในการทำงานอย่างเต็มที่

2. การกระตุ้นการใช้ปัญญา (X8) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ๆ ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความมั่นใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงปัญหา ที่สถานศึกษากำลังเผชิญอยู่ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาวิเคราะห์ ปัญหาโดยการใช้เหตุผลและหลักฐานมากกว่าความคิดเห็นส่วนตัว ผู้บริหารโรงเรียนควร ชี้แจงแนวทางและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการพัฒนาโรงเรียน จุดเด่นหรือ แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดเดียวกัน หรือ ขนาดต่างกันว่า ผลการศึกษาด้านปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนต่างจากเดิมหรือไม่